

Posudek magisterské práce

Autor: Bc. Pavel Langhammer

Název: *Teorie sociální paměti jako alternativa k přístupu z hlediska kritérií autenticity v ježíšovském bádání* (Praha 2018)

Vedoucí práce: Jiří Lukeš, Th.D. (katedra biblistiky a judaistiky UK HTF)

Formální kritéria:

Česky psaná diplomová práce, předložená na katedře biblistiky a judaistiky UK HTF, odpovídá formálním kritériím stanoveným pro vypracování diplomových prací a obsahuje všechny náležitosti (včetně prohlášení studenta o samostatném vypracování) nutné pro její přijetí.

Rozsah a struktura:

Magisterská diplomová práce čítá celkem 88 stran, přičemž její textová část začíná na straně 8 *Úvodem* a končí na straně 80 *Závěrem*. Vlastnímu textu předchází česká i anglická *Anotace* (s. 4) a *Klíčová slova* (s. 4-5). *Obsah* práce je na stranách 6-7 a rozsáhlý *Seznam použité literatury* (z 99 % anglické, dále členěné na Elektronické zdroje a Biblické texty) je na stranách 81-87. *Summary* se nachází na s. 88. Včetně 1. *Úvodu* a 7. *Závěru* je práce rozdělena do sedmi kapitol - 2. *Proč (sociální) paměť?*, 3. *Teorie sociální paměti*, 4. *Raná kritika školy dějin formy a otázka paměti*, 5. *Teorie sociální paměti v ježíšovském bádání dnes*, 6. *Současná kritika paměťových studií*, jež mají další strukturování, velmi logické, s výstižnými názvy, což se týká zejména nejrozsáhlejší 5. kapitoly, která je jádrem celé studie.

Jazyk a styl:

Jazyk práce je adekvátní, vytříbený, patřičně odborný, autor formuluje myšlenky precizně a srozumitelně, odborná terminologie je správně užívána. Autor píše bez chyb, jazyk značí kritické myšlení a úroveň jazyka i stylu splňuje nároky na vědecké či odborné pojednání.

Grafická úprava práce je příkladná, autor pečlivě zpracovává poznámky, dbá na mezery pod nadpisy i za odstavci a anglické pojmy s neustáleným českým ekvivalentem předkládá také v originálním znění.

Obsah a stanoviska:

Magisterská práce Pavla Langhammera reaguje na aktuální vývoj v oblasti metodologie biblické exegeze a problematiky ježíšovského bádání, kde dochází u řady badatelů k rezignaci na užívání kritérií autenticity pro posuzování evangelijního (i dalšího) materiálu a obraz „historického“ Ježíše má být konstruován pomocí teorie sociální či kolektivní paměti. Míra a způsob užití, jakož i definování kolektivní paměti se u různých badatelů liší, stejně tak i definování tradice a vyhodnocení role orality v předliterárním stádiu předávání (evangelijního) materiálu a Ježíšových výroků nebo jeho obrazu. Zejména američtí badatelé (zvl. Ch. Keith) požadují vznik „nové historiografie“ a jiné přeuspořádání poznatků do „nového“ obrazu Ježíše Nazaretského, k čemuž má sloužit zkoumání doby, textů a tradic bez užití nástrojů pozitivisticky laděné historicko-kritické metody (určované rigidní metodikou školy dějin formy a školy dějin redakce) či kritérií autenticity. Jiní badatelé takové ambice nemají a hovoří o Ježíši Marka, Matouše, Lukáše (a dnes i Jana), což činí např. S. Hübenhalová. Diskuse nad tematikou není dosud ustálená, nejsou dána jasná paradigmata a stále přibývají osobnosti, které se problematikou zabývají z odlišných perspektiv, což je patrné nejen z článků v prestižních periodikách či z monografií, ale také z uspořádání sekcí na konferencích SBL a EABS.

V České republice a na Slovensku se však otázkou sociální paměti ve vztahu k ježíšovskému bádání a teologickým otázkám zatím nikdo systematicky nezabýval a články, kolektivní monografie či monografie ke zde prezentovanému tématu neexistují. Pavel Langhammer je první, kdo v českém prostředí i jazyce problematiku publikoval, a v rozsahu diplomové práce ji zmapoval či kriticky vyhodnotil! Z povahy věci je autor limitován rozsahem diplomové práce, což ovlivňuje délku jednotlivých kapitol i počet analyzovaných osobností. Jasně však vyplývá, že je autor s problematikou

detailně a do hloubky obeznámen, což dokázal během četných konzultací se školitelem. Výběr badatelů, jejichž stanoviska přibližuje, zahrnuje také předchůdce „memoristů“ (B. Gerhardssona), ale i typické zástupce (M. Halbwachs, J. Assmann, A. Assmannová, W. Kelber, B. Schwarz, A. Kirk, J. Schröter, Ch. Keith, A. Le Donne, T. Thatcher). Kromě oblasti sociální paměti je autor seznámen s vývojem v oblasti ježíšovského bádání a užívání kritérií (J. Meier, U. Schnelle, C. Evans), pronikl do oblasti socio-rétoriky (V. K. Robbins) i díla J. D. Crossana, které díky multioborovosti znamenalo přelom ve shromažďování poznatků a tvorby závěrů. Autorův záběr a orientace v problematice svědčí o dlouhodobém a zacíleném studiu tématiky (což autor prokázal i v přímé diskusi s T. R. Hatinou a S. Hübenhalovou k otázkám užití sociální paměti a teorie vzniku mýtu v novozákonní exegezi při jejich návštěvě v Praze).

Autorův pracovní postup lze hodnotit jako postup od „obecného ke konkrétnímu“, jednotlivé kroky na sebe volně navazují, představen je vznik teorie sociální paměti (s. 14-18), její možné modely (s. 19), možnosti tradování v rámci judaismu ve vztahu k Tóře, mešalim a zvykům (s. 19-23), polemika W. Kelbera a B. Gerhardssona s R. Bultmannem (s. 25-32), na což naváže stěžejní pátá kapitola (s. 33-68) následovaná pojednáním o kritických přístupu sociální paměti k ježíšovským látkám v NZ (s. 69-74). Kritiku díla Ch. Keitha, hlavního představitele zastánců „nové historiografie“ (s. 58-68), autor zvládl, čímž prokázal svou erudici i kritické myšlení. Z autorova díla je patrné, jak významnou roli může sociální paměť v dalších letech hrát při zkoumání Nového zákona, kdy může tvořit jeden z elementárních předpokladů, který by neměl být vynechán. Nejedná se o konkrétní exegetický krok, ale o aspekt pohledu na celek evangelia či NZ textu.

Autor je velmi otevřený vůči badatelské diskusi, vyjadřuje pochopení pro širokou oblast tázání a v její pestrosti hledá skutečné kvality. Autority i postoje, které Pavel Langhammer vybral, rozhodně stojí za diskusi a každá z kapitol práce je nejen badatelsky přínosná, ale zároveň prezentuje zlomy či rozdíly v bádání, které doba postmoderny a změna paradigmatu přinesly. Ač je práce převážně deskriptivní, je plně v souladu s tím, co se v oblasti metodologie a hermeneutiky děje, vystihuje polaritu badatelských postojů a případná aplikační část by zabrala samostatnou diplomovou práci. Vymezení práce je tedy zcela v pořádku a cíle nastíněné v *Úvodu* byly s patřičnou erudicí splněny.

Hodnocení:

Síla autorovy práce je v uvážlivém hodnocení a výběru osobností z oblasti „memory studies“, v odvaze vybrat nové téma a aplikovat ho do českého teologického prostředí, jakož i v množství zpracovaných studií a děl (zejména v angličtině), které autor probádal a kriticky vyhodnotil. Výsledek autorova badatelského úsilí zaslouží mimořádné uznání. Magisterskou práci doporučuji k rozpracování a následnému podání jako práci rigorózní (ThDr.). Autorovi doporučuji v oblasti „memory studies“ dále pokračovat během postgraduálního studia a angažovat se v badatelské skupině EABS. Autor může uvažovat i o navržení své práce na některou z cen, jimiž jsou studentské práce oceňovány.

Klasifikace:

Navrhuji jednoznačné hodnocení „výborný“.

Jiří Lukeš

Dne 15.6.2018 v Praze